

ESTUDIOS NEOGRIEGOS

REVISTA CIENTÍFICA
DE LA
SOCIEDAD HISPANICA DE ESTUDIOS NEOGRIEGOS

2014

Número 16

SOCIEDAD HISPÁNICA DE ESTUDIOS NEOGRIEGOS

ESTUDIOS NEOGRIEGOS

REVISTA CIENTÍFICA
DE LA
SOCIEDAD HISPÁNICA DE ESTUDIOS NEOGRIEGOS

Número 16

2014

SOCIEDAD HISPÁNICA DE ESTUDIOS NEOGRIEGOS

ESTUDIOS NEOGRIEGOS: Revista científica de la Sociedad Hispánica de Estudios Neogriegos. Título abreviado: *Estud. Neogriegos* – N. 1 (1997) – Granada: Sociedad Hispánica de Estudios Neogriegos, 1997-2001, País Vasco, 2003-2005, Vitoria-Gasteiz, 2009-2010, Granada, 2011-2015

Anual

ISSN 1137-7003. Depósito Legal: GR- 82-97

1. Lengua griega medieval y moderna – Publicaciones periódicas 2. Literatura griega medieval y moderna – Publicaciones periódicas 3. Civilización griega medieval y moderna – Publicaciones periódicas I. Sociedad Hispánica de Estudios Neogriegos. Publicaciones

807.73/.74 (05) – 877.3/.4 (05) – 008 (495)(05) – 008(495.02)(05)

ESTUDIOS NEOGRIEGOS, publicación científica anual de la Sociedad Hispánica de Estudios Neogriegos, acoge trabajos originales e inéditos en forma de artículos, actualizaciones bibliográficas, reseñas y noticias, relacionados con la Grecia medieval, moderna y contemporánea, preferentemente en los ámbitos artístico, filológico, histórico, lingüístico y de traducción.

Quienes deseen enviar originales para su publicación habrán de ser socios de la SHEN. También podrán publicarse trabajos de miembros de la Sociedad Europea de Estudios Neogriegos.

Estudios Neogriegos se edita una vez al año. El plazo de entrega de originales finaliza el día 30 de septiembre. El Comité editorial acusará recibo de la recepción de los originales y se iniciará el proceso evaluador de los trabajos. Todos los trabajos recibidos serán evaluados por al menos dos especialistas en cada materia. Durante el proceso se mantendrá el anonimato tanto de los evaluadores como de los autores. La aceptación o no del trabajo será comunicada al autor en diciembre. Después, a medida que se avance en la composición de la revista, el autor recibirá las galeras de la compaginación para que las devuelva corregidas en el plazo indicado.

La extensión máxima de los trabajos es de 6000 palabras y tendrán que ir precedidos por el título – en la lengua del artículo y en inglés-, el nombre del autor o autores, y la dirección completa de la institución a la que pertenecen. Todos los artículos incluirán un resumen en la lengua de redacción del artículo y otro en inglés, de un máximo de seis líneas, así como las palabras clave en los mismo idiomas (máximo cinco). Para las reseñas, se recomienda un máximo de 1500 palabras. El número de palabras incluye las notas y la bibliografía utilizada tanto en artículos como en reseñas. La información sobre las normas de publicación se detalla en las páginas finales del volumen.

EQUIPO DE DIRECCIÓN

Directora: Alicia Morales Ortiz (*Universidad de Murcia*)
Secretario: Francisco Morcillo Ibáñez (*IES Albacete*)

CONSEJO DE REDACCIÓN

Javier Alonso Aldama (*Universidad del País Vasco*), José Antonio Costa Ideias (*Universidad Nova de Lisboa*), Ernest Marcos Hierro (*Universitat de Barcelona*), Encarnación Motos Guirao (*Universidad de Granada*), Manuel Serrano Espinosa (*Universidad de Alicante*), Penélope Stavrianopulu (*Universidad Complutense de Madrid*).

CONSEJO ASESOR

Miguel Castillo Didier (*Universidad de Santiago de Chile*), Kostas Dimadis (*Freie Universität Berlin*), José Mª Egea (*Universidad del País Vasco*), Hans Eideneier (*Universität zu Köln-Universität Hamburg*), Παναγιώτης Γιαννόπουλος (*Université Catholique de Louvain*), Γιάννης Χασιώτης (*Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*), Ερατοσθένης Καψομένος (*Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*), Antonio Melero Bellido (*Universidad de Valencia*) y Moschos Morfakidis Filactós (*Universidad de Granada*).

COMPAGINACIÓN Y CORRECCIÓN: Equipo de dirección

IMPRESIÓN: ALSUR

SUSCRIPCIÓN Y COMPRA: España y América Latina, 35€; Europa, 40€; Norteamérica 40€.

INFORMACIÓN Y CONTACTO: sociedadestudiosneogriegos@gmail.com – <http://www.shen-org.es>

Esta publicación se ofrece en intercambio con cualquier otra publicación también periódica que tenga parecidos intereses y cobertura.
El Equipo de dirección no se responsabiliza de las opiniones de los autores de los trabajos.

SUMARIO

Editorial.....	7
Οι γεωγραφικοί όροι και οι ταυτίσεις τους στο <i>Διγενή Ακρίτη</i> (χφ. Escorial): αναλυτικός πίνακας <i>Geographical terms in Digenis Akritis (mss. Escorial): detailed index</i> <i>Ιωάννης Κιορίδης</i>	9-58
Los estudios comparativos sobre <i>Diyenis Acritis</i> y el <i>Cantar de Mio Cid</i> . Algunas anotaciones sobre el género de la ‘epopeya medieval’ <i>Comparative studies between the Diyenís Acritis and the Cantar de Mio Cid. Some notes on</i> <i>the literary genre of the ‘medieval epopee’</i> <i>Michalis Michael</i>	59-88
Narrativa medieval grega: entre orient i occident <i>Medieval Greek Narrative: Between East and West</i> <i>Santiago Carbonell Martínez</i>	89-106
Η πολιτική σκέψη του Νικηφόρου Γρηγορά στη <i>Ρωμαϊκή Ιστορία</i> <i>Nikiforos Grigoras’s political thought in the Roman History</i> <i>Savvas Giagtzoglou</i>	107-120
Η Ριμάδα κόρης και νέου μεταξύ ελληνικής και δυτικής παράδοσης <i>The rhyme of the girl and the lad between Greek and Western tradition</i> <i>Maria Caracausi</i>	121-138
La Revolución helénica de 1821 a través de la novela histórica de la España decimonónica: <i>Grecia, o La doncella de Missolonghi - Amor y religión, o La joven</i> <i>griega</i> <i>The Hellenic Revolution of 1821 through the historical novel of the 19th century Spain:</i> <i>Grecia, o La doncella de Missolonghi - Amor y religión, o La joven griega</i> <i>Dimitris Miguel Morfakidis Motos</i>	139-160
Los <i>Kalóyeri</i> y el culto de Dioniso en Tracia. Traducción y estudio <i>The kalogeroi and the cult of Dionysus in Thrace. Translation and study</i> <i>Pedro Jesús Molina Muñoz</i>	161-188
«Γενοβέφα» ή «Η Αρετή Θριαμβέβουσα» <i>«Genevieve» or «The Triumphant Virtue»</i> <i>Μαρία Νενου</i>	189-208

Recensiones.....209

Markos Panayotis Tsifrikas, *Ελληνο-ισπανικό και ισπανο-ελληνικό λεξικόχλωρίδας / Diccionario griego-español y español-griego de flora* (Pedro Jesús Molina Muñoz) - EleniAnna Vafeiadou, *Ελληνο-ισπανικό και ισπανο-ελληνικό λεξικόφιλοσοφικώνόρων / Diccionario griego-español y español-griego de términos filosóficos* (Pedro Jesús Molina Muñoz) - Trikupis, Spyridon, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως* [trad. cast. del gr. por Manuel Acosta Esteban: *Historia de la insurrección griega*] (Dimitris Miguel Morfakidis Motos) - Στ. Ζαφείρη, Α. Ψαροπούλου, Ε. Διαμαντή, Κ. Δανέζη, Χ. Δημόπουλος, Α. Τριγκάτζη, Ν. Παναγιωτοπούλου, Α. Τρυποσκούφη, *Χρηστικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας* (Mariano Villegas Hernández).

Reseñas de Actividades.....219

Ciclo de conferencias de la Maison de France y de la Alianza Francesa en Granada, Universidad de Granada (Encarnación Motos Guirao).

EDITORIAL

La Sociedad Hispánica de Estudios Neogriegos (SHEN) presenta el nº 16 de la revista anual *Estudios Neogriegos* que corresponde al año 2014 con la firme voluntad de seguir prestando un servicio a los especialistas e interesados en estos estudios, no sólo del mundo hispanohablante sino de toda la comunidad científica internacional. Por esta razón, una parte importante de los trabajos que se publican en el presente volumen están escritos en distintas lenguas (castellano, catalán y griego). En el futuro se seguirá en la misma línea y se aceptarán trabajos escritos en otras, además las mencionadas, preferentemente de carácter internacional (inglés, francés, alemán, italiano) si sus autores así lo desean.

Se informa también que *Estudios Neogriegos* incluirá trabajos que correspondan a la historia, literatura, artes, ciencias y cultura en general producidas en el mundo griego desde la época medieval hasta nuestros días.

Así mismo, se recuerda a los que deseen que sus trabajos sean publicados en la revista que pueden enviarlos hasta finales de diciembre. Los trabajos tienen que pasar por un proceso de evaluación en los cuatro primeros meses del año para que, de ser finalmente aceptados, puedan ser incluidos en el volumen del año anterior.

Estudios Neogriegos se distribuye gratuitamente a los socios de la SHEN y se pone a la venta a través de la librería Pórtico de Zaragoza:

P.O.Box 503 - 50080 Zaragoza – España

Muñoz Seca, 6 - 50005 Zaragoza – España

Tfno.: (+34) 976 557039 Fax: (+34) 976 353226

concha@porticolibrerias.es

www.porticolibrerias.es

LEADING ARTICLE

The Spanish Society of Newgreek Studies (SSNS) presents the n° 16 of the annual journal *Estudios Neogriegos* that corresponds to the year 2014 with the firm will to continue providing a service to the specialists and intersted in these studies, not only of the Spanish-speaking world, but of the whole international scientific community. For this reason, an important part of the articles that are published in the present in this volume are written in different languages (Castellano, Catalán and Greek). In the future it will continue along the same lines and articles written in other languages will be accepted as well as the aforementioned, preferably of an international character (English, French, German, Italian) if their authors wish it thus.

Furthermore, we inform you that *Estudios Neogriegos* will include articles that correspond to the history, literature, arts, sciences and culture generally produced in the greek world since the medieval period until nowadays.

In the same way, to is reminded to those who wish their articles to get published in the journal that they can send them until the end of December. The articles have to pass through a process of evaluation in the first four months of the year, in order to, being finally accepted, get included in the volume of the previous year.

Estudios Neogriegos is distributed for free to the members of the SHEN and it is sold through the Porch Library of Zaragoza:

P.O. Box 503 - 50080 Zaragoza – España
Muñoz Seca, 6 - 50005 Zaragoza – España
Tfno.: (+34) 976 557039 Fax: (+34) 976 353226
concha@porticolibrerias.es
www.porticolibrerias.es

ΟΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΑΥΤΙΣΕΙΣ ΤΟΥΣ
ΣΤΟ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΗ (ΧΦ. ESCORIAL): ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Ιωάννης Κιορίδης
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ερευνητής Πανεπιστημίου Zaragoza
Proyecto FFI2012-32231 FEHTYCH-2

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα δημοσίευση αφορά στην παρουσίαση ενός αναλυτικού πίνακα προτεινόμενων ταυτίσεων για τους γεωγραφικούς όρους του βυζαντινού έπους του *Διγενή Ακρίτη* (αρχές 12^{ου} αι), όπως αυτό διασώζεται στο χειρόγραφο Escorial (μέσα 15^{ου} αι). Σε σύντομη εισαγωγή ο μελετητής επισημαίνει πως η επιστημονική κοινότητα αποδέχεται πλέον ευρέως πως το χειρόγραφο Escorial του *Ακρίτη* διασώζει αυθεντικά την αρχική σύνταξη του κειμένου. Ένα από τα στοιχεία αυθεντικότητας του κειμένου είναι και η ιστορικότητα των αναφερόμενων σ' αυτό γεωγραφικών όρων. Αυτούς τους όρους περιλαμβάνει ο πίνακας που ο μελετητής παραθέτει. Σ' αυτόν δίνονται οι σχετικοί στίχοι, ενώ γίνεται αναλυτική αναφορά στις προτεινόμενες ταυτίσεις για κάθε όρο. Η μελέτη ολοκληρώνεται με τη σχετική βιβλιογραφία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Βυζαντινή επική ποίηση, *Διγενής Ακρίτης*, χειρόγραφο Escorial, γεωγραφικοί όροι, ταυτίσεις.

ABSTRACT

This publication covers the presentation of a detailed index of proposed identifications for the geographical terms in the Byzantine epic poem “Digenis Akritis” (early 12th century), as preserved in the manuscript of Escorial (mid. 15th century). In a brief introduction the researcher notes that the scientific community now widely accepts that the Escorial manuscript of *Akritis* preserves authentically the original redaction. One of its authentic elements is the historicity of the mentioned geographical terms. These are the terms included in the index that the scholar cites. Relative verses are given, while there is a detailed report on the proposed identifications for each term. The study concludes with a relative bibliography.

KEY WORDS: Byzantine epic poetry, *Digenis Akritis*, Escorial's manuscript, geographical terms, identifications

Στον Στυλιανό Αλεξίου
IN MEMORIAM

Η σύγχρονη επιστημονική έρευνα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό αποδέχεται πλέον όλο και περισσότερο την άποψη πως το χειρόγραφο *Εσκοριάλ* (στο εξής *E*) του βυζαντινού ηρωικού ποιήματος *Διγενής Ακρίτης* (μέσα 15^{ου} αι) διασώζει αυθεντικά την παράδοση του αρχετύπου το οποίο δεν μας παραδίδεται (αρχές 12^{ου} αι). Τη θέση αυτή επαναδιατύπωσε σε πρόσφατο άρθρο του που δημοσιεύτηκε σχεδόν ταυτόχρονα με τον αιφνίδιο θάνατό του, ο Καθηγητής Στυλιανός Αλεξίου, ο άνθρωπος που συνέβαλε τα μέγιστα στην ανάδειξη της σημασίας του εν λόγω χειρογράφου του *Ακρίτη*. Όπως σημειώνει ο ίδιος, κορυφαίοι Έλληνες και ξένοι βυζαντινολόγοι, ανάμεσά τους ο Θεοχάρης Δετοράκης και ο Bernard Flusin, συμφωνούν απόλυτα με τις παραπάνω θέσεις. Μάλιστα, ο πρώτος υπογραμμίζει πως σημαντικό στοιχείο πιστότητας του *E* είναι, μεταξύ των άλλων, και η παρουσία στο έργο ασιατικών τοπωνυμίων που αποδίδονται σχεδόν αναλλοίωτα.¹

Πράγματι, οι γεωγραφικοί όροι που απαντώνται στο χφ. *Εσκοριάλ* του *Ακρίτη* διακρίνονται για την ακρίβειά τους και μπορούν να ταυτιστούν με σχετική άνεση με τοπωνύμια και περιοχές μαρτυρημένες ιστορικά. Ήδη σε πόνημά μας του 2009, προεκτείνοντας τις έως τότε σχετικές επισημάνσεις του καθηγητή Αλεξίου, αφιερώσαμε δύο υποκεφάλαια για τους γεωγραφικούς όρους και τις ιστορικές και ποιητικές διαδρομές στο έργο, επιμένοντας ιδιαίτερα στο θέμα των ταυτίσεων και της ιστορικότητας τους. Καταρτίσαμε, δε, και σχετικό συνοπτικό πίνακα στον οποίο παραθέταμε όλα τα αναφερόμενα στη δημόδη σύνταξη τοπωνύμια, δίνοντας παράλληλα τους στίχους στους οποίους απαντώνται στο έργο, αλλά και τις σελίδες των έργων στις οποίες μπορεί να ανατρέξει ο μελετητής προκειμένου να ενημερωθεί για το σύνολο των προτεινόμενων γι' αυτά ταυτίσεων.²

Στην παρούσα δημοσίευση κάνουμε ένα βήμα παραπάνω: δεν περιοριζόμαστε μόνο στην αναφορά των σελίδων που αφορούν σε κάθε ταύτιση, αλλά δίνουμε αναλυτικά όλες τις σχετικές πληροφορίες. Επιπλέον, εντός παρενθέσεως αποδίδεται ο όρος στην ισπανική γλώσσα με βάση την έκδοση και μετάφραση του Castillo Didier του 1994. Στόχος μας είναι να έχει ο μελετητής μία πλήρη εικόνα για το σύνολο των προτεινόμενων ταυτίσεων για όλους τους όρους.³

¹ Το παρόν άρθρο εντάσσεται στα πλαίσια του Proyecto I+D+i del Ministerio de Economía y Competitividad de España: FFI2012-32231 υπό το γενικό τίτλο «Formas de la Épica Hispánica: Tradiciones y Contextos Históricos II», που εκπονείται στο Πανεπιστήμιο της Zaragoza υπό την επίβλεψη του Καθηγητή Alberto Montaner. Για τις απόψεις του Καθηγητή Αλεξίου, βλ. Στ. Αλεξίου (2013) 53.

² Ι. Κιορίδης (2009) 144-163, 164-177, 316-318. Βλ. επίσης και σχετικούς χάρτες στις σελ. 295, 297.

³ Οι όροι παρατίθενται κατά απόλυτη αλφαβητική τάξη και σε πολυτονική γραφή, όπως εμφανίζονται στα έργα των Στ. Αλεξίου (1985), R. Beaton, J. Kelly & T. Λεντάρη (1995). Πίνακες γεωγραφικών όρων παραθέτει ο Στ. Αλεξίου (1985) 253-256, (1995) 228-230. Στους πίνακες

Αναλυτικός πίνακας

Αἴγυπτος (Egipto), 536, 1640

Ἀμόρι (Amorion), 258, 732: *Ἀμόριον*, σημαντική πόλη της Μικράς Ασίας, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 20, (1985) νε και σημ. 39, αλλά και σελ. 105-106, (1991) 35-36, (1995) 51, Μ. Castillo Didier (1994) 123. Στην έκδοση του Π. Καλονάρου (1941) τ. 2, σελ. 141, σημ. στο στ. 257 και εξής, εμφανίζεται μόνο στο στ. 258 το τοπωνύμιο *Ἄμμος*, για το οποίο προτείνονται διάφορες ταυτίσεις, μία εκ των οποίων είναι και το *Ἀμόριο*.

Ἀραβία (Arabia), 1709

Ἀρμενία (Armenia), 263: Αυθεντικό τοπωνύμιο κατά την Κ. Galatariotou (1993) 43. Κατά τον Η. Bartikian (1993) 86 πρέπει να ταυτιστεί με την *Καππαδοκία*, η οποία εκαλείτο *Ἀρμενία II*, ήδη από τα χρόνια του *Διοκκλητιανού*, ενώ τον 7^ο αιώνα, μαζί με τον *Πόντο*, αποτελούσε το *θέμα* της *Ἀρμενίας*. Ομοίως και ο G. Huxley (1974) 322 πιστεύει πως η αναφορά του στίχου σχετίζεται με το *θέμα* της *Ἀρμενίας*, το οποίο βρισκόταν δυτικά της σημερινής ομώνυμης περιοχής.

Ἀσία (Asia), 715

Βαβυλώνα (Babilonia), 234, 724: Πολύ γνωστό τοπωνύμιο της *Μεσοποταμίας*, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 20 και σημ. 41. Η Κ. Galatariotou (1993) 43 θεωρεί πως στην παραπάνω πασίγνωστη πόλη αναφέρεται και ο στίχος 536.

Βαβυλώνα (Babilonia) [της Αιγύπτου, de Egipto], 536: Με πόλη της *Αιγύπτου* ταυτίζει το τοπωνύμιο ο Στ. Αλεξίου (1979) 20 και σημ. 41. Ο ίδιος σε (1985) 96, σημ. στο στ. 536, νη και σημ. 53, (1991) 39, (1995) 55 θεωρεί πως αυτή η πόλη είναι το *Κάιρο*, άποψη που βρίσκει σύμφωνο και τον Μ. Castillo Didier (1994) 122. Την ταύτιση με το *Κάιρο* απορρίπτει η Κ. Galatariotou (1993) 46, η οποία, με τη σειρά της, αντιπροτείνει τη *Βαγδάτη*.

Ἐμέκ (Emec), 246: *Ἐμεσσα*, πόλη γνωστή στο *Μαλάλα*, το *Θεοφάνη* και τον *Πορφυρογέννητο*, το σημερινό *Hims* της Συρίας, βορειοδυτικά της Παλμύρας. Βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 19 και σημ. 35-37, (1983) 41-42 και σημ. 1 σε σελ. 42, (1985) 88, νη και σημ. 50, (1991) 39, (1995) 55, (1997) 14, 54 και σημ. 13, Μ. Castillo Didier (1994) 122 και σημ. 209. Παραφθορά του όρου *Μέκκα* θεωρεί το τοπωνύμιο ο Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 140, ενώ ο Π. Καρολίδης (1926) 330-331 τοποθετείται υπέρ της ταύτισης με την *Ἄμιδα* της Μεσοποταμίας. Από την πλευρά της η Κ. Galatariotou (1993) 46 και σημ. 24 θεωρεί προβληματικές τις ταυτίσεις του Στ. Αλεξίου. Σημειώνει την ταύτιση του τοπωνυμίου από τους παλαιότερους μελετητές είτε με τη *Μέκκα*, είτε με την *Ἄμιδα* της Μεσοποταμίας, ενώ στην

μας περιλαμβάνουμε και τον αμφιλεγόμενο όρο *Κιρμάγαστροι* (E 138) για τον οποίον οι γνώμες δίστανται σχετικά με το αν είναι γεωγραφικός ή οικογενειακός. Πάντως, στο πόνημά μας του 2009 τον είχαμε κατατάξει στους γεωγραφικούς, βλ. Ι. Κιορίδης (2009) 316-317.

υποσημείωση παραθέτει τις πρωτογενείς και δευτερογενείς βιβλιογραφικές αναφορές στον όρο. Τις απόψεις των Κ. Galatariotou, Π. Καλονάρου και Π. Καρολίδη αναφέρει ο Στ. Αλεξίου στις παραπάνω αναφορές του.

Έρμων (Hermon), 262: Σπάνιο τοπωνύμιο, που θα πρέπει να ταυτιστεί με τον αναφερόμενο και στην Άννα Κομνηνή ποταμό Έρμονα της Κιλικίας. Βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 20, 21. Ο ίδιος στη σημ. 43 της σελ. 21 απορρίπτει την προτεινόμενη από τον Π. Καρολίδη (1926) 331 ταύτιση με ομώνυμο βουνό της Παλαιστίνης. Για σαφώς ταυτισμένο τοπωνύμιο κάνει λόγο και η Κ. Galatariotou (1993) 44.

Εύφρατης (Éufrates), 1660, *Αφράτης* 1320, 1620, 1716

Ζυγός (Zigos), 262: Βουνό της Μικράς Ασίας κατά την Κ. Galatariotou (1993) 44, το οποίο ο Στ. Αλεξίου (1979) 20 ταυτίζει με τον *Αντίταυρο*.

Ηρακλέως (Heraklion) [τό κάστρον, el fuerte de], 732, *Ηράκλιν*, 946: *Ηράκλειον* της Καππαδοκίας (σήμερα *Eregli*), γνωστό στον *Θεοφάνη* κάστρο, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 20 και σημ. 41, (1985) νε και σημ. 39, επίσης σελ. 105-106, (1991) 35-36, (1995) 51, (1997) 55 και σημ. 17, St. Alexiou (1993) 17 και σημ. 1, επίσης σελ. 18, M. Castillo Didier (1994) 123, Κ. Galatariotou (1993) 44, Π. Καλονάρου (1941) τ. 2, σελ. 168. Για αρμενικό τοπωνύμιο (*Angeltun*) κάνει λόγο ο Η. Bartikian (1993) 92, άποψη που αναιρούν οι Στ. Αλεξίου (1979) 20 και σημ. 41, St. Alexiou (1993) 17 και σημ. 1, Η. Αναγνωστάκης (1989) 61-62, σημ. 2. Ο τελευταίος, μάλιστα, αποδέχεται τη γενικώς αποδεκτή ταύτιση με το *Ηράκλειον* της Καππαδοκίας.

Ίκέα (Ikea), βλ. *Ίκέαν λίμνην* 924: Αυθεντικό μικρασιατικό τοπωνύμιο κατά τον Στ. Αλεξίου (1979) 20 και σημ. 39, 40, (1985) 113, ο οποίος πιθανολογεί πως πρόκειται ίσως για παλιά ονομασία της λίμνης *Ακ Γκιολ*, από την οποία παρετυμολογικά προέκυψε το τουρκικό *Ikis Ada* (διπλό νησί). Πιθανή θεωρεί την ταύτιση με την παραπάνω λίμνη, πλησίον της *Ηράκλειας* της Καππαδοκίας και ο Π. Καλονάρου (1941) τ. 2, σελ. 167, σχετ. σημ., ο οποίος αναφέρεται ακόμη και στη δυνατότητα ταύτισης με την *Ασκανία* λίμνη, κοντά στη Νίκαια. Για λίμνη της *Νικαίας* κάνει λόγο και ο St. Kyriakidis (1946) 428. Την άποψή του απορρίπτει ο Στ. Αλεξίου (1979) 20 και σημ. 40. Όλες τις προτεινόμενες ταύτισεις παραθέτει ο Η. Αναγνωστάκης (1989) 61-62, σημ. 2.

Κιρμάγαστροι, βλ. *από τους Κιρμαγάστρους* (de Kirmagastros), 138: Δύσκολος στην ταύτιση όρος. Πρόκειται πιθανότατα για σπάνιο και αρχαίο μικρασιατικό τοπωνύμιο, το οποίο ο A. Pertusi (1970) 492 και σημ. 17 συνδέει με τη *Μάγαρσο* ή *Μάγαρσα*, γνωστή πόλη της Κιλικίας. Το σημαντικό πρόθεμα *kir* σημαίνει «φρούριο». Την άποψη υιοθετεί και ο Στ. Αλεξίου, ο οποίος προσθέτει πως ίσως να ταυτίζονται τοπωνύμιο και οικογενειακό, επισημαίνει, δε, πως στο κείμενό μας ο όρος εμφανίζεται ως οικογενειακό. Ακόμη σημειώνει πως αντιστοιχεί στην προέλευση της μητέρας των πέντε αδελφών, ενώ σε άλλο σημείο δεν αποκλείει

το να πρόκειται για απόδοση του αραβικού-συριακού τοπωνυμίου *Μάγασος*. Βλ. (1979) 21-22 και σημ. 45, 47, 49, (1985) ξ και σημ. 60, 61. Την ταύτιση του Α. Pertusi παραθέτει και ο Μ. Castillo Didier (1994) 122. Ο Η. Grégoire (1975^a) 493 και σημ. 1 πιστεύει πως το κείμενο θα πρέπει να διορθωθεί σε *κῆμα δ' Αμαστρέων* και ως εκ τούτου η μητέρα ήταν απόγονος των *Αμαστρέων*, όρος που σχετίζεται με την πόλη *Αμάστρεια* του Πόντου. Ο Η. G. Beck (1988) σημ. 30 στις σελ. 131, 132, αφού παραδέχεται πως πρόκειται για «lectio difficilior», παραθέτει διάφορες ταυτίσεις άλλων, ενώ ο ίδιος θεωρεί πως πρόκειται για το γένος ενός *μαγίστρου* κατεξοχήν, π.χ. του ξακουστού *Μελία*. Για *Καππαδοκικό οίκο μαγίστρων* κάνει λόγο και ο Στ. Κυριακίδης (1929) 646-647, εικάζοντας πως θα μπορούσε να συνδέεται με τον *Μελία*. Ο ίδιος αναφέρεται και σε ταυτίσεις άλλων μελετητών. Παραδιορθώσεις θεωρεί, μεταξύ άλλων, και τις ταυτίσεις των Η. Grégoire και Στ. Κυριακίδη, ο Στ. Αλεξίου (1979) σημ. 46 στη σελ. 22. Τις ίδιες ταυτίσεις παραθέτει και ο Α. Pertusi (1970) 489, 490 και σημ. 10, 12. Ο ίδιος στη σελ. 492 υποθέτει πως το όνομα *Μάγασος* θα μπορούσε να είναι και κύριο και να παραβληθεί με το αρχαίο θηλυκό *Μέγαστρος*, άποψη που θεωρεί απίθανη ο Στ. Αλεξίου (1979) 22.

Κόνιον (Iconion), 258, 732: *Ικόνιον*, σημαντική πόλη της Μικράς Ασίας, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 20, (1985) 89, νε και σημ. 39, επίσης σελ. 105-106, (1991) 35-36, (1995) 51, Μ. Castillo Didier (1994) 123.

Λύκαντος (Licandos), 921: αρχ. *Λυκανδός*, κάστρο στο πέρασμα του Αντιταύρου, έδρα *ακριτικού θέματος* και *στρατηγίς* από τις αρχές του Ι' αιώνα, επί Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 20, 23-24, (1983) 43, (1985) ξ-ξα και σημ. 63-64 σε ξα, (1995) 53, 56, (1997) 55 και σημ. 17, St. Alexiou (1993) 18, Μ. Castillo Didier (1994) 122, Κ. Galatariotou (1993) 44-45. Ο Η. Bartikian (1993) 86-87 στα πλαίσια της «αρμενικής θεωρίας» αναφέρεται ιδιαίτερα στην εκ νέου κατοίκηση της περιοχής από τον *Μελία* και τους *Αρμενίους* στα χρόνια του *Λέοντος του 6^{ου}*. Στη συμβολή του *Αρμενίου Μελία*, αλλά και στο ρόλο της *Λυκανδού* αρχικά ως *κλεισούρας* και κατόπιν ως *στρατηγίδος* αναφέρονται οι Δ. Ζακυθηνός (1989) 253, Στ. Κυριακίδης (1929) 630. Για θέμα της *Λυκανδού* που ιδρύθηκε στις αρχές του 10^{ου} αιώνα από τον *Αρμένιο στρατηγό Μελία* κάνει λόγο ο Η. Grégoire (1942) 79. Ο G. Huxley (1974) 334 αναφέρεται στο ρόλο του *Μελία*, πιστεύει, δε, πως ο ποιητής αντιμετωπίζει την περιοχή ως *κλεισούρα*.

Μάγγε (La Meca), 288 ή *Μακέ*, 537: Η γνωστή *Μέκκα* της Αραβίας, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 17, (1995) 53, (1997) 53 και σημ. 8, Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 143, 150), Π. Καρολίδης (1926) 331.

Μυλοκοπεΐα (Milokopia), 503: Μικρασιατικό τοπωνύμιο, μνημονευόμενο μόνο στο χφ. Ε. Ο όρος σημαίνει «λατομείο για μυλόπετρες», εφθάρη, δε, στον *Θεοφάνη* σε *Μαλακοπή-έα* (αραβ. *Melegob*). Με βάση και πάλι τον *Θεοφάνη*, κατελήφθη στα 790 από τον *Ααράων-Harun*, μαζί με το *Ηράκλειον*. Βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 22-23 και σημ. 50, 51, (1985) ξ και σημ. 62 σε ξ-ξα, (1995) 53, (1997) 55.

Την ταύτιση με την *Μαλακο(ω)πή* αποδέχεται ο M. Castillo Didier (1994) 122, αλλά και ο Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 149, ο οποίος, πάντως, τη συνδέει με κάποια, μη αναφερόμενη, μάχη του 863. Για τοπικό στοιχείο κάνει λόγο η E. Jeffreys (1998) xli, η οποία δίνει και το σύνολο των προτεινόμενων ταυτίσεων στις σελ. 394-395.

Νικομήδεια (Nicomedia), 259: Γνωστή πόλη στη βόρεια Μικρά Ασία, στον Ελλήσποντο, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 20, (1985) 89, νε και σημ. 38, (1995) 51, (1997) 55, K. Galatariotou (1993) 44.

Όραζαβοῦρον (Orazaburo), 246: Πόλη της Συρίας, μεταξύ Έδεσσας και Λαοδίκειας, ένα εκ των σημερινών χωριών *Oouroum es Soughra* και *Oouroum el Koubra*, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 19 και σημ. 38. Ο ίδιος, όμως, σε νεότερα έργα του προτείνει άλλη ταύτιση με την πόλη *Dayr az Zawr* της Συρίας, νοτιοανατολικά του *Hims*. Βλ. Στ. Αλεξίου (1983) 42-43, σημ. 2, (1985) 88, νθ και σημ. 55, (1995) 53, St. Alexiou (1993) 23. Τη νεότερη ταύτιση του Στ. Αλεξίου αποδέχεται και ο M. Castillo Didier (1994) 122. Για μη πειστικές και οριστικές ταυτίσεις κάνουν λόγο οι K. Galatariotou (1993) 43, E. Jeffreys (1998) xl-xli. Από την πλευρά του ο Π. Καρολίδης (1926) 331 προτείνει την ταύτιση με την, αναφερόμενη στον Πτολεμαίο, πόλη της Μεσοποταμίας, *Όρθαγα* ή *Όργαθα*. Την άποψή του αποδέχεται ο Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 140, ενώ την απορρίπτει ο Στ. Αλεξίου (1979) σημ. 38 στη σελ. 19.

Παγδᾶ (Bagdad), 568, *Παδά*, 232, (στο χφ ο τύπος *Παπαδά*): Αραβ. *Baghdad* και *Paghda*, η πασίγνωστη *Βαγδάτη*, αναφερόμενη ως *Βαγδά* και στο Θεοφάνη. Βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 18 και σημ. 29, (1985) 87, (1997) 52. Από την πλευρά της η K. Galatariotou (1993) 43 και σημ. 21 θεωρεί πλησιέστερο στην αραβική φόρμα τον τύπο *Βαγδά* του χφ. *G* του *Ακρίτη* (Grottaferrata) από τον *Παδά* του *E*. Ο Π. Καρολίδης (1926) 330 θεωρεί πως οι τύποι *Παδά* και *Παπαδά* αποτελούν παραφθορά του *Βαγδάτ* ή *Βαγδᾶ*, όπως καλείται η *Βαγδάτη* στη διασκευή *G* κι όπως μαρτυρούν οι τύποι *Παγδάτις* της διασκευής *T* (της Τραπεζούντας) και *Παγδᾶ* του χφ. *E*. Την άποψή του ασπάζεται ο Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 139, 151. Όσον αφορά στον τύπο *Παπαδά*, ο Στ. Αλεξίου (1979) 18 και σημ. 32 είχε αρχικά υποστηρίξει πως ίσως να μην είναι παρεφθαρμένος, αλλά να αποτελεί την εξελληνισμένη μορφή των οικισμών *Baabda* και *Baabdat* στο σημερινό Λίβανο. Ο ίδιος, πάντως, σε νεότερο δημοσίευσμά του, βλ. (1985) 87, αναθεωρεί την αρχική του άποψη, επισημαίνοντας τη μη αναφορά του τοπωνυμίου σε άλλο μεσαιωνικό ελληνικό κείμενο, αλλά και την περιορισμένη ιστορική και γεωγραφική του σημασία. Για μη οριστική ταύτιση του *Παπαδά* κάνει λόγο η K. Galatariotou (1993) 43.

Παρασόγαρδον (Parsa Garda), 1671: αρχ. *Πασαργάδαι*, περσ. *Parsa-Garda*, περιοχή στην οποία βρισκόταν κάποτε η έδρα και οι τάφοι των βασιλέων της Περσίας, μάλιστα του Κύρου Β' του Μεγάλου, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 20-21,

(1995) 53, St. Alexiou (1993) 18, Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 194. Για μη οριστική ταύτιση κάνει λόγο η Κ. Galatariotou (1993) 43. Για σύνδεση της αναφοράς με ορατά ερείπια της περιοχής βλ. E. Jeffreys (1998) xli.

Παστρά τὸ κάστρον (Bostra la ciudadela), 233: Ιστορικά γνωστή πόλη της Συρίας, *Βόστρα* στο *Θεοφάνη* (Αραβ. *Bosrá* και *Besterah*), βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 18 και σημ. 30, 31, (1983) 41-42 και σημ. 3, (1985) 87, νη και σημ. 52, (1991) 39, (1995) 52-53, (1997) 52-53 και σημ. 7, St. Alexiou (1993) 18, M. Castillo Didier (1994) 122 και σημ. 208. Ο Π. Καρολίδης (1926) 330 την ταυτίζει με την *Βασόρα* του Περσικού Κόλπου, άποψη που αποδέχεται και ο Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 139. Την ταύτιση με τη *Βασόρα* απορρίπτει ο Στ. Αλεξίου (1979) 18, σημ. 31, (1985) σημ. 52 στη σελ. νη. Για μη οριστική ταύτιση κάνει λόγο η Κ. Galatariotou (1993) 43.

Περσία (Persia), 1669

Πραίνετος (Préneto) 259: αρχ. *Πραίνετος* (στο χφ. *Πέρνετος*), δυτικά της Νικομήδειας. Την ορθή ταύτιση πρώτος έδωσε ο Α. Pertusi (1962: 44). Την άποψη του ασπάζεται ο Στ. Αλεξίου (1979) 20 και σημ. 42, (1983) 43, (1985) 89, (1997) 55. Για σαφώς ταυτισμένο ελληνικό τοπωνύμιο κάνει λόγο η Κ. Galatariotou (1993) 44. Από την πλευρά του ο Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 141 θεωρεί πιθανή την ταύτιση είτε με την *Πέργαμο*, είτε με την *Τέρντα* των διασκευών Α (Αθηνών-πρώην Άνδρου) και Γ του *Ακρίτη*. Τις ταυτίσεις του απορρίπτει ως αβάσιμες ο Στ. Αλεξίου (1979) 20 και σημ. 42, (1985) 89.

Ραχέ (Raqqah), 527, 531: *Raqqah*, αξιόλογη πόλη της Συρίας, επί του Ευφράτη, ανατολικά του Χαλεπίου, όπου σώζονται τα ερείπια αξιόλογου κάστρου και ανακτόρου του *Harun al Rashid* (8^{ος} αι), βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 18 και σημ. 33 στις σελ. 18-19, (1983) 41-42 και σημ. 3, (1985) νε και σημ. 37, (1991) 39, (1995) 51, (1997) 53 και σημ. 10-12 και σελ. 54, St. Alexiou (1993) 18. Την παραπάνω ταύτιση αποδέχεται και ο M. Castillo Didier (1994) 122-123, ενώ ο H. Bartikian (1993) 87 τη θεωρεί, αντίθετα, μη πειστική. Οι παλαιότεροι μελετητές ταυτίζουν τη *Ραχέ* του Ε με την *Έδεσσα* της Μεσοποταμίας (Αραβ. *ar Ruha/ Urfá*, στις άλλες διασκευές *Ραχάβ* (G), *Πουχά* (T/A)). Βλ. Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 150, Π. Καρολίδης (1926) 331-332, Α. Pertusi (1970) 496 και σημ. 35. Ο τελευταίος δίνει άλλες δύο πιθανές ταυτίσεις με τη *Rachat* της περιοχής της Μελιτηνής ή την *ar-Rahba* στον Ευφράτη, νοτίως της Raqqah. Βλ. και πάλι Α. Pertusi (1970) 496 και σημ. 35. Από την πλευρά της η Κ. Galatariotou (1993) 43 και σημ. 20, 21, υποστηρίζει πως, ακόμη κι αν προτιμηθεί η ταύτιση με τη *Raqqah* και όχι αυτή με την *Έδεσσα* (*Πουχά*), που είναι και η συνηθέστερη, ο τύπος *Ραχάβ* του χφ. Γ αποτελεί αυθεντικότερη αναφορά στο τοπωνύμιο *Raqqah* από τον τύπο *Ραχέ* του χφ. Ε.

Ρωμανία (Romanía), 134, 198, 203-4, 292, 344, 362, 399, 544, 548, 552, 577, 731, 1692.

Σαμουσάτο (Samosata), 1320: Κανονική ελληνική μορφή του αραβικού *Sam(u) sat*, αντιστοιχεί στα *Σαμόσατα* των αρχαίων, πόλη ευρισκομένη επί του Ευφράτου. Ο λόγιος τύπος απαντάται στον ενικό και στους *Θεοφάνη* και *Κεδρηνό*. Βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 19 και σημ. 34, (1985) 129, νθ και σημ. 54, (1995) 53, (1997) 53 και σημ. 8, St. Alexiou (1993) 18, M. Castillo Didier (1994) 122, K. Galatariotou (1993) 44, Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 181, G. Morgan (1960) 47.

Συρία (Siria), πάνω από είκοσι αναφορές μετά από το στίχο 59.

Χάλεπε (Jalepi), 236: *Χαλέπιον* (*Haleb, Alep*), πολύ γνωστή πόλη της Συρίας, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 19, K. Galatariotou (1993) 43, Π. Καλονάρος (1941) τ.2, 139, Π. Καρολίδης (1926) 330.

Χαλκοπέτριν (Jalkopetra), 293, 332, 426, *Χαλκόπετρον* 321: Τόπος εξορύξεως χαλκού, βλ. Στ. Αλεξίου (1979) 23, (1985) 90. Ο Π. Καλονάρος (1941) τ. 2, 143 θεωρεί πως ο τύπος *Χαλκοπέτριν* αποτελεί παραμόρφωση της *Λακκόπετρας* ή *Λευκόπετρας* των διασκευών *G* και *A*. Από την πλευρά του ο Π. Καρολίδης (1926) 331 διαβάζει *Χαλκόπετρα* στο στ. 426. Αναφέρεται σε παρόμοια τοπωνύμια στις διασκευές *G* και *T*, ενώ παραπέμπει και σε σχετική πηγή του Μιχαήλ Ατταλειάτη.

Βιβλιογραφία

- ΑΛΕΞΙΟΥ 1979. Στυλιανός Αλεξίου, *Ακριτικά-Το πρόβλημα της εγκυρότητας του κειμένου Ε: Χρονολόγηση-Αποκατάσταση χωρίων-Ερμηνευτικά*. Ηράκλειο.
- , (1983). «Παρατηρήσεις στον Ακρίτη». *Αριάδνη 1*: 41-57.
- , εκδ. (1985). *Βασίλειος Διγενής Ακρίτης (κατά το χειρόγραφο του Εσκοριάλ) και το Άσμα του Αρμούρη σε Φιλολογική Βιβλιοθήκη*. Αρ. 5. Αθήνα: Ερμής.
- , (1991). «Ιστορικά και γεωγραφικά στον Διγενή Ακρίτη», στο *Ευφρόσυνον Αφιέρωμα στον Μανόλη Χατζηδάκη*. Τόμος 1. Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού, 34-39.
- , επιμ. (1995). *Βασίλειος Διγενής Ακρίτης και τα άσματα του Αρμούρη και του Υιού του Ανδρονίκου σε Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη*. Διευθ. Άλκης Αγγέλου. Πο 51. 1η ανατ. Αθήνα: Εστία (1η εκδ. Ερμής, 1990).
- , (1997). *Δημώδη Βυζαντινά: Μελέτες*, Αθήνα: Στιγμή.
- , (2013). «Συμπληρωματικά για το βυζαντινό έπος Διγενής Ακρίτης», *Λόγοι εν Σέρραις 2*: 49-54.
- ALEXIΟΥ 1993. Stylianos Alexiou, «Digenes Akrites: Escorial or Grottaferrata? An Overview». Beaton and Ricks, 1993: 15-25.
- ΑΝΑΓΝΟΣΤΑΚΗΣ 1985. Ηλίας Αναγνωστάκης, «Η διεκδίκηση της πορφύρας και ο Διγενής Ακρίτης», *Διαβάζω 129*: 42-45.
- , (1989). «Ιστορικογεωγραφικές σημειώσεις». *Σύμμεικτα 8*: 61-82.
- BARTIKIAN 1993. Hratch Bartikian, «Armenia and the Armenians in the Byzantine Epic». Beaton and Ricks, 1993: 86-92.
- BEATON, KELLY & LENTARI 1995. Roderick Beaton, James Kelly και Τίνα Λεντάρη. *Πίνακας συμφοραζομένων του Διγενή Ακρίτη: Σύνταξη Ε*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- BEATON & RICKS 1993. Roderick Beaton & David Rocks, comps. and eds. *Digenes Akrites: New Approaches to Byzantine Heroic Poetry*. London.
- BECK 1988. Hans Georg Beck, *Ιστορία της Βυζαντινής Δημώδους Λογοτεχνίας*, Μτφ. Νίκη Eideneier. Αθήνα: ΜΙΕΤ. Μετάφραση του *Geschichte der Byzantinischen Volksliteratur*. 1971.
- CASTILLO DIDIER 1994. Miguel Castillo Didier, *Poesía Heroica Griega: Epopeya de Digenis Akritas, Cantares de Armurís y de Andrónico*. Santiago: Universidad de Chile.
- GALATARIOΤΟΥ 1993. Catia Galatariotou, «The Primacy of the Escorial Digenes Akrites: An Open or a Shut Case?». Beaton and Ricks, 1993: 38-54.

- GRÉGOIRE 1942. Henri Grégoire, με τη συνεργασία του Πάνου Μορφόπουλου, *Ο Διγενής Ακρίτας: η βυζαντινή εποποιία στην ιστορία και στην ποίηση*, New York: National Herald.
- , (1975). *Autour de l'épopée Byzantine*. London: Variorum Reprints.
- , (1975a). «Le tombeau et la date de Digénis Akritas (Samosate, vers 940 après J.-C)». Grégoire, 1975, no. II. (1st publ. in Byzantion VI, 1931, 481-508).
- HUXLEY 1974. Georg Huxley, «Antecedents and context of *Digenes Akrites*». *Greek, Roman and Byzantine Studies* 15.3: 317-338.
- JEFFREYS 1998. Elizabeth Jeffreys, ed. and trans. *Digenis Akritis: The Grottaferrata and Escorial versions*, σε *Cambridge Medieval Classics*, Vol. 7., Cambridge UP.
- KALONAROS 1941. Πέτρος Καλονάρος, εκδ. *Βασίλειος Διγενής Ακρίτας: τα έμμετρα κείμενα Αθηνών (πρώην Άνδρου), Κρυπτοφέρρης και Εσκουριάλ*, Τόμοι 2, Αθήνα: Εκδόσεις Δημητράκου.
- KAROLIDIS 1926. Π. Καρολίδης, «Το Έπος Διγενή Ακρίτα κατά το χειρόγραφον Μαδρίτης ή Εσκουριάλ». *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών* 3: 329-332.
- KIORIDIS 2009. Ιωάννης Ν. Κιορίδης, *Ποίηση και πραγματικότητα στο Cantar de mio Cid και στο Διγενή Ακρίτη στην παραλλαγή του El Escorial*, Διδακτορική διατριβή, Σέρρες: Νούφαρο.
- KYRIAKIDIS 1929. Στίλπον Κυριακίδης, «Βιβλιογραφία (Grégoire, Inscriptions κτλ)», Βιβλιοκρισία., *Λαογραφία* 10: 623-662.
- , (1946). Stílpon Kyriakidis, «Ακριτικά Μελέτα», σε *Miscellanea Giovanni Mercati*. Vol. III. *Studi e Testi* 123. Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana, 399-430.
- MORGAN 1960. Gareth Morgan, «Cretan Poetry: Sources and Inspiration, Chapter 2-Digenis in Crete», *Κρητικά Χρονικά* 14: 44-68.
- PERTUSI 1962. Agostino Pertusi, «Alcune note sull'epica bizantina». *Aevum* 36: 14-45.
- , (1970). «La poesia epica bizantina e la sua formazione: problemi sul fondo storico e la struttura letteraria del *Digenis Akritis*», σε *Atti del Convegno Internazionale sul tema: La poesia epica e la sua formazione, Roma, 28 marzo-3 aprile 1969*. Roma: Accademia Nazionale dei Lincei, 481-544.
- ZAKYTHINOS 1989. Διονύσιος Ζακυθινός, *Βυζαντινή Ιστορία 324-1071*. Αθήνα-Γιάννινα: Δωδώνη.

ESTUDIOS NEOGRIEGOS
REVISTA CIENTIFICA DE LA
SOCIEDAD HISPANICA DE ESTUDIOS NEOGRIEGOS

SUMARIO

Editorial.....	7
Οι γεωγραφικοί όροι και οι ταυτίσεις τους στο <i>Διγενή Ακρίτη</i> (χρ. Escorial): αναλυτικός πίνακας <i>Ιωάννης Κιορίδης</i>	9-58
Los estudios comparativos sobre <i>Diyenís Acritis</i> y el <i>Cantar de Mio Cid</i> . Algunas anotaciones sobre el género de la ‘epopeya medieval’ <i>Michalis Michael</i>	59-88
Narrativa medieval grega: entre orient i occident <i>Santiago Carbonell Martínez</i>	89-106
Η πολιτική σκέψη του Νικηφόρου Γρηγορά στη <i>Ρωμαϊκή Ιστορία</i> <i>Savvas Giagtzoglou</i>	107-120
Η <i>Ριμάδα κόρης και νέου</i> μεταξύ ελληνικής και δυτικής παράδοσης <i>Maria Caracausi</i>	121-138
La Revolución helénica de 1821 a través de la novela histórica de la España decimonónica: <i>Grecia, o La doncella de Missolonghi - Amor y religión, o La joven griega</i> <i>Dimitris Miguel Morfakidis Motos</i>	139-160
Los <i>Kalóyeri</i> y el culto de Dioniso en Tracia. Traducción y estudio <i>Pedro Jesús Molina Muñoz</i>	161-188
«Γενοβέφω» ή «Η Αρετή Θριαμβεύουσα» <i>Μαρία Νένου</i>	189-208
Recensiones.....	209
Markos Panayotis Tsifrikas, <i>Ελληνο-ισπανικό και ισπανο-ελληνικό λεξικόχλωρίδας / Diccionario griego-español y español-griego de flora</i> (Pedro Jesús Molina Muñoz) - Eleni Anna Vafeiadou, <i>Ελληνο-ισπανικό και ισπανο-ελληνικό λεξικόφιλοσοφικώνόρων / Diccionario griego-español y español-griego de términos filosóficos</i> (Pedro Jesús Molina Muñoz) - Trikupis, Spyridon, <i>Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως</i> [trad. cast. del gr. por Manuel Acosta Esteban: <i>Historia de la insurrección griega</i>] (Dimitris Miguel Morfakidis Motos) - Στ. Ζαφείρη, Α. Ψαροπούλου, Ε. Διαμαντή, Κ. Δανέζη, Χ. Δημόπουλος, Α. Τριγκάτζη, Ν. Παναγιωτοπούλου, Ά. Τρυποσκούφη, <i>Χρηστικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας</i> (Mariano Villegas Hernández).	
Reseñas de Actividades.....	219
Ciclo de conferencias de la Alianza Francesa y la Maison de France en Granada, Universidad de Granada (Encarnación Motos Guirao)	